

ALMANYA NOTLARI 22

Nisan-Ekim 2022

Üçlü Koalisyon Almanya'ya Yakışmadı

Fulya Canşen

ÖNSÖZ

16 yıllık Merkel iktidarından sonra Almanya'yı ilk kez üçlü bir koalisyon hükümeti yönetiyor. Başbakanlığını Sosyal Demokrat Olaf Scholz'un üstlendiği ve bir yıldır görevde olan hükümet, Sosyal Demokratlar, Yeşiller ve Liberallerden oluşuyor. Almanya Notları'nın yeni sayısı için Batı Almanya Radyo TV Kurumu WDR-Cosmo editörü ve T24 yazarı Fulya Canşen, "Üçlü Koalisyon Almanya'ya Yakışmadı" başlığıyla ele aldığı yazısında, yeni hükümetin bir yıllık karnesini çıkartıyor. Merkel döneminde yapılan dış politika tercihlerinin Almanya'yı ve Avrupa Birliği'ni pek çok sorunla baş başa bıraktığını savunan Canşen, Koalisyon Partilerinin ideolojilerini bir kenara bırakıp çıkar odaklı hareket ettiklerini düşünüyor. Ayrıca, Canşen, Türkiye'nin şimdilik Almanya'nın radarında olmadığı düşüncesinde. Sayın Fulya Canşen'e değerli katkılarından ötürü teşekkür ediyoruz.

Saygılarımızla

PROF. DR. AYHAN KAYA
MÜDÜR, AVRUPA BİRLİĞİ ENSTİTÜSÜ
İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

DR. DENİZ GÜNEŞ YARDIMCI
UZMAN ARAŞTIRMACI VE DAAD OKUTMANI
AVRUPA BİRLİĞİ ENSTİTÜSÜ
İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

Üçlü Koalisyon Almanya'ya Yakışmadı

Fulya Canşen

Üçlü Koalisyon Almanya'ya Yakışmadı

Fulya Canşen

Eski Başbakan Angela Merkel, pragmatizmi ile tanınan bir liderdi ama Alman siyaseti tarihinde hiç bu kadar çıkar odaklı olmadı. Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, tarihinde ilk kez üçlü bir koalisyon ile yönetilen Alman siyasetinin ezberini bozdu. Partiler kendilerini yaratan ideolojileri ile çıkarları arasında bocalıyor.

26 Eylül 2021 akşamı ilk tahmini sonuçlar açıklandığında Alman Sosyal Demokrat Parti SPD'nin merkezi Willy Brand Haus'ta tam bir zafer havası esiyordu. Birlik 90/Yeşiller ve Liberal Hür Demokrat Parti (FDP) de aynı coşkuyla karşıladı seçim sonuçlarını. Muhafazakârlar (CDU/CSU) ise 16 yıllık iktidarlarının ardından gelen yorgunluk ve Angela Merkel gibi bir adayın da yoksunluğu ile kendilerini muhalefette kalmaya çoktan alıştırmışlardı. Muhafazakarların düşen oylarını adeta Sosyal Demokratlar ve Yeşiller paylaşmıştı, ancak oy oranı ikili bir koalisyonla yetmiyordu. Federal Almanya, tarihinde ilk kez üçlü bir koalisyon hükümeti kurmak zorunda kaldı. Sosyal Demokratlar, Yeşiller ve Liberaller beklenenden çok kısa bir süre içerisinde uzlaştılar ve iddialı bir koalisyon sözleşmesi hazırlayarak hükümeti ilan ettiler. Aslında onlara bu ortamı, gerektiği zaman Sosyal Demokratlardan daha sosyal, Yeşillerden daha çevreci, Liberallerden daha liberal olabilen muhafazakâr eski Başbakan Angela Merkel hazırlamıştı. Zira Alman kitle partilerinin ideolojileri arasındaki fark azalmış, özetle hepsi biraz daha sağa kaymış, ekonomi politikaları daha liberalleşmişti. Ancak o günlerde eski Başbakan Merkel'i pragmatizm ile suçlayan hiç kimse bu üçlü koalisyonun ondan daha çıkar odaklı olacağını tahmin etmemişti.

İddialı bir başlangıç

Partilerin sarı, kırmızı ve yeşil renklerinden esinlenerek “*Ampel Koalition*” yani “Trafik Lambası Koalisyonu” olarak adlandırılan bu birlikteliğin çok özel bir ittifak olacağını kestirmek zor değildi. Ancak Almanya’ya hiç yakışmadı. İşe, devam eden pandemi ve olumsuz etkileri ile başlayan koalisyon hükümeti özellikle iklim koruma konusunda iddialıydı. Kendini iklim dostu şansölye ilan eden Başbakan Olaf Scholz, yenilenebilir enerjinin yaygınlaştırılması ve dijitalleşme için 60 Milyar Euro’luk bir reform paketini kabul ettirmeyi başardı. Yeşiller Partisi’nden olan yardımcısı Robert Habeck de ekonomi bakanlığına iklim korumayı ekleyerek yetki alanını genişletmiş, koalisyon hükümetinin Alman siyasi tarihinin en çevreci iktidarı olacağını teyit etmişti. Rusya’nın 24 Şubat 2022’de Ukrayna’ya saldırması, Almanya’nın umutla beklenen ve ilk kez kurulan üçlü koalisyon hükümetinin planlarını alt üst etti.

En çok ödün veren Yeşiller

Öncelikle anlaşıldı ki, Merkeli yıllar boyunca Almanya enerji konusunda Moskova’ya bağımlı hale gelmişti. Moskova’yı baskı altına almak için AB ve NATO çerçevesinde alınan ambargo kararları, bu bağımlılığı mümkün olduğu kadar kısa bir sürede sona erdirmek gerektiğini gösterdi. Doğal gazın alternatifi olarak kömür, sıvı gaz ve asıl önemlisi nükleer enerjiye geri dönmek zorunda kalan koalisyon hükümetinin değerlerinden en çok ödün veren partisi Birlik 90/Yeşiller oldu. Yeşiller enerji tedarikinde tabuları yıkmakla kalmadı, Ukrayna’ya silah gönderilmesi konusunda adeta savaş çığırtkanlığı yapmak zorunda kaldı. Belki çok sert olacak ama iklim koruma ve pasifizmin mezarını Almanya’da önce Yeşiller kazdı. Sosyal Demokratlar ve Liberaller de bu mezarı derinleştirmekten çekinmedi.

Almanya dönüm noktasında

Ukrayna savaşının hemen ardından sosyal demokrat Başbakan Olaf Scholz, savaş ile ilgili düzenlenen Federal Meclis oturumunda Almanya’nın savunma harcamaları için

bütçeden bir kereye mahsus 100 Milyar Euro'luk ek bir fon ayıracağını açıkladı. Bu paranın savunma yatırımları ve teçhizat için harcanacağını söyleyen Scholz, fonun Federal Anayasa ile güvence altına alınmış olduğunu da hatırlattı. Ayrıca Scholz, özellikle ABD'nin NATO üyesi olarak direttiği ve yıllardır Alman hükümetlerinin karşı çıktığı gayrisafi yurtiçi hasılanın %2'sinin savunmaya harcanması talebinin de karşılanacağını ilan etti. Oysa koalisyon sözleşmesinde bu konu, bu denli açık bir şekilde kayda geçmemişti. Oldukça yankı bulan meclis konuşmasında Scholz, Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısını "Zeitwende" Türkçesi ile "Dönüm Noktası" olarak nitelendirdi. Koalisyon hükümetinin savunma harcamalarına ayırdığı bu fon ve ardından Ukrayna'ya ağır silah gönderme konusundaki tartışmalar, savunma politikasını ikinci dünya savaşından sonra daha çok silahsızlanma üzerine kuran Almanya için gerçekten bir dönüm noktası oldu. Adeta yılmaz peşrevine dönen Ukrayna'ya silah yardımı konusunda Sosyal Demokratların Yeşilleri frenlemek zorunda kalması da bu dönüm noktasının bir başka boyutu olarak görülebilir.

Scholz iktidarını göstermek zorunda kaldı

Aynı meclis konuşmasında Başbakan Scholz, Almanya'nın enerji politikasında da bir dönüşüme gittiğinin işaretlerini verdi. Merkel liderliğinde Federal Hükümet, 2022 yılı sonunda nükleer enerjiden tamamen vazgeçme kararı almıştı. Liberallerin (FDP) lideri Maliye Bakanı Christian Lindner, enerji fiyatlarını, dolayısıyla enflasyon artışını gerekçe göstererek nükleer santrallerin bir yıl daha işletilmesini talep etti. Sadece Lindner değil, AB Komisyonu, Hristiyan Birlik Partileri ve Alman sermaye sahipleri de aynı görüşü savundular. Elbette bu öneri Yeşillerin özellikle de enerji tedariki için insan hakları ihlalleri ile eleştirilen Katar'ın ayağına bile giden Başbakan Yardımcısı Robert Habeck'in hiç hoşuna gitmedi. Üstelik bu gelişmeler, kapatılacak bir nükleer santralin de bulunduğu Aşağı Saksonya Eyaleti'ndeki seçimin arifesinde gerçekleşiyordu. Habeck'in Lindner'e karşı direnmesi işe yaramış olmalı ki, 9 Ekim'de yapılan Aşağı Saksonya Eyalet seçimlerinden Yeşiller, oyunu en fazla arttıran parti olarak çıktı. Yeşilleri sağcı popülist Almanya için Alternatif Partisi (AfD)'nin takip etmesi de endişe verici bir gelişme oldu. Seçimin ardından Lindner ile Habeck arasındaki didişme artarak devam etti. Hatta Yeşiller, parti genel kurulunda Habeck'in önerisine arka çıkarak, nükleer santrallerin

kapatılması konusundaki kararlılıklarının altını bir kez daha çizdiler. Nitekim partinin kuruluşunun temelini nükleer enerji karşıtlığı olduğunu unutmamak gerek. Sonunda Başbakan Scholz, Almanca tabiri ile “Machtwort” yani son sözü söyledi ve üç nükleer santralin de 2023 yılının Nisan ayının ortasına kadar çalışır halde tutulmasına karar verdi.

İki partinin de geri adım atmasını sağlayan Scholz’un bunu kameraların karşısında değil de bakanlara yazdığı bir mektup ile yapması dikkat çekti. Federal Anayasa, başbakana bakanlar arasındaki tartışmayı sona erdirmek için karar verme, yani siyasi çizgi belirleme, dolayısıyla sorumluluk üstlenme hakkı veriyor. Eski Başbakan Angela Merkel de Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın kendisine şiir yazarak hakaret ettiği gerekçesi ile Alman komedyen Jan Böhmermann hakkında soruşturma yürütülmesi talebini çok sık kullanılmayan bu yöntem ile kabul etmişti. Scholz’un Machtwort’u, son sözü söylemek, kelimedenden de anlaşılacağı üzere iktidarını kullanmak anlamına geliyordu. Ancak yapılan pek çok yorum, bunun Scholz’un ya da koalisyonun iktidarından çok iktidarsızlığını gösterdiği yönünde. Çünkü siyaset bilimciler diyor ki, lider iktidarını ne kadar sık vurgulamak zorunda kalırsa, otoritesini o kadar çabuk kaybedebilir. Bu durum onun gücünü değil, güçsüzlüğünü, iktidarının ise demokrasiden ne kadar uzaklaştığını gösterir. Ayrıca her ne kadar Scholz, bakanlarına yolladığı mektupta kömür santrallerinin kararlaştırıldığı gibi 2030’da kapatılacağını vurgulasa da “iklim dostu şansölye” olma iddiasını kendi elleriyle gömmek zorunda kaldı, Yeşiller de bunun üzerine birkaç kürek toprak atmış oldular.

Almanya Korku siyasetiyle mi yönetiliyor?

Sosyal Demokratlar, Yeşiller ve Liberallerden oluşan koalisyon hükümetinin bir yılı doldurmadan daha Başbakan Scholz’un ultimatoma vermesini gerektirecek kadar sert tartışmalara sahne olması, önceki koalisyonlar ile karşılaştırıldığında aslında şaşırtıcı. Bunun ardında muhtemelen iddialı üç partinin inadı, biraz da tecrübesizliği yatıyor. Ukrayna’ya silah yardımı yapılması konusunda, savaşa taraf olma endişesi ile Federal Hükümet’in gösterdiği kararsızlık, hangi silahların, ne zaman ve nasıl gönderildiği ile ilgili uzun süren suskunluk, sadece dış politikada değil, içeride de iktidara olan güveni

azalttı. Başbakan Olaf Scholz, sessiz kaldıkça, Birlik 90/Yeşiller Partisi'nden seçilen Dışişleri Bakanı Annelena Baerbock "Ukrayna'ya silah gönderelim" diye bağırarak zorunda kaldı. Aynı kararsız tavrı hükümet, artan enerji fiyatları ve enflasyondan vatandaşı korumak için hazırlanan yardım paketlerinde de gösterdi. Bir yardım paketinden diğerine geçerken öncekini düzeltmek zorunda kalan üçlü koalisyon, halka nasıl düş alınacağını anlatırken, krizlerden aşırı kâr elde eden şirketlerden daha fazla vergi alınması talebi karşısında Almanya, diğer AB ülkeleri bu tür uygulamaları çoktan yürürlüğe sokmuş olsalar da hala sessiz kalıyor. Muhalefetteyken sürekli kameralar karşısında çıkan, kendisi de tıp doktoru olan Karl Lauterbach (SPD), salgın ile ilgili korkuyu canlı kılmak için gaf üstüne gaf yapıyor. Vatandaşın salgın ile korkuya alıştığını fark eden siyasetçiler, sanki korku üzerine korku yaratıyor. Enerji yetmeyecek korkusu, para yetmeyecek korkusu, hayat pahalılığı korkusu, savaş korkusu, mülteci korkusu, iklim dönüşümü korkusu, listeyi uzatmak mümkün. İnsan ister istemez, Alman siyaseti hakkında, "vatandaşa ölümü gösterip sıtmaya razı etmeye mi çalışıyor?" diye düşünmeden edemiyor. Şu ana kadar yeni hükümetin başarı hanesi sırf bu yüzden bile zayıf görünüyor.

Ulaşım ve dijitalleşmede kaplumbağa temposu

Koalisyon Hükümeti'nin iddialı olduğu konulardan biri örneğin, yine iklimi koruma kaygısı ile devlet demir yollarını modernize etmek ve toplu taşıma araçlarının kullanımını arttırmaktı. Enerji fiyatlarının tavan yapması üzerine hükümet, isteyene 9 Euro'luk aylık bilet alma imkânını sağlayan bir proje başlattı. Hükümet üç ay sürecek bu uygulama ile vatandaşın yükünü de azaltmayı planlamıştı. Açıklanan istatistikler, projenin başarılı olduğunu, vatandaşın %17'sinin bu süre zarfında toplu taşıma araçlarını tercih ettiğini gösteriyor. Fakat uzun vadeli olması gereken proje, finansman konusuna takıldı ve devamı gelmedi. FDP'li Ulaştırma Bakanı Volker Wissing, 9 değil de 49 Euro'luk aylık bilet taslağı hazırladı ancak Federal Hükümet, yıllık 15 Milyar Euro ayırmayı kabul eden eyaletlerin istediği mali desteği vermeye hâlâ yanaşmıyor. Alman siyasetini meşgul eden hükümetin iddialı sözler verdiği bir başka konu ise dijitalleşmeydi. Zira diğer Avrupa ülkeleri ile karşılaştırıldığında Almanya'da vatandaşlar hala resmi dairelerin yollarını aşındırıyorlar. Ulaştırma bakanının görevleri

arasında olan dijitalleşme, hükümetin çalışmaya başlar başlamaz hazırladığı 60 Milyar Euro'luk paket çerçevesinde gerçekleştirilecek ancak daha vakit var diye düşündüğünden olsa gerek üçlü koalisyon henüz somut bir dijitalleşme stratejisi hazırlamadı. Teknolojisi ile ünlü Almanya'da internet de demiryollarının trenleri gibi hala rötat yapıp duruyor.

Şansölye değil moderatör!

Merkel'in en iyi halefi olarak görülen Başbakan Olaf Scholz, bu görevi üstlendikten sonra, fazla kibri, az konuşması, tepkisizliği ve unutkanlığı ile ün yaptı. Öyle ki gazeteler, özellikle Hamburg Eyalet Başbakanı iken ortaya çıkan Cum-Ex vergi yolsuzluğuna dair nörologlardan "bu kadar unutmak normal mi?" diye fikir almaya başladılar. Scholz'un hafızasındaki boşluklar kendini özellikle Merkel Hükümeti dönemindeki Rusya politikasında gösteriyor. Nitekim Scholz bundan önceki hükümette başbakan yardımcılığı ve maliye bakanlığı yapmış, Almanya'nın Moskova'ya bağımlı hale gelen enerji ticaretine katkıda bulunmuştu. Rus doğal gaz şirketi Gazprom'a danışmanlık yaptığı için ağır eleştirilere maruz kalan ve ayrıcalıkları elinden alınan eski Başbakan Gerhard Schröder'e partiden istifa etmesi için çağrıda bulunan Scholz, geçen yılki seçim programında "Avrupa'da barış Rusya'ya karşı değil, Rusya ile birlikte sağlanır" sözlerinin yer aldığını da hafızasından silmiş olmalı. Olaf Scholz'u Merkel ile karşılaştırıldığında zayıf kılan, iktidara gelmesinin üzerinden neredeyse bir yıl geçmiş olmasına rağmen hala kendi rolünü bulamamış olması. Koalisyon ortağı diğer iki parti Birlik 90/Yeşiller ve FDP'nin oylarının toplamı SPD'ninkinden daha fazla. Dolayısıyla Scholz'un partisi koalisyon içerisinde sürekli azınlıkta kalıyor. Hal böyle olunca da Olaf Scholz'e şansölyelik değil de üç parti arasında sürekli moderatörlük yapmak rolü düşüyor. Scholz, sorunlar karşısında tereddüt etmeden harekete geçmek, inisiyatif kullanmak yerine, beklemeyi, işlerin kendiliğinden hallolacağını umut etmeyi tercih ediyor. Aslında bu strateji eski Almanya başbakanlarından Helmut Kohl'ün stratejisi idi. Kamuoyu önünde sessiz kalan Kohl'ün, perde arkasında farklı aktörleri kandırıldığını, tehdit ettiğini, birtakım oyunlar çevirdiğini herkes biliyordu. Kohl'ün manevi kızı olarak anılan Angela Merkel de Kohl'ü taklit etti, Scholz da kanımca Merkel'i taklit ediyor.

Baerbock'un feminist dış politikası Amerikancı mı?

Üçlü koalisyon dış politikada da benzer bir performans gösteriyor. Almanya tarihinde ilk kez bir kadın politikacının dışişleri bakanı olması ve feminist bir dış politika söylemi ile sahneye çıkması hem umutları hem de beklentileri arttırmıştı. Savaş koşulları özellikle Birlik 90/Yeşiller Partisi'nin kapsamlı dış politika planlarını altüst etti. Kuruluşundan bu yana pasifist bir parti olan ve muhalefette iken özellikle kriz bölgelerine silah satışına şiddetle karşı çıkan bir partinin dışişleri bakanının askeri kıyafetler ile boy göstereceği, "daha fazla silah, daha fazla ağır silah" propagandası yapacağı, Almanya'nın insan hakları karnesi en zayıf ülkelerden Suudi Arabistan'a silah satmasını ateşli bir biçimde savunacağı hiç kimsenin aklına gelmezdi. Kuzey Akım 2 doğal gaz hattının yapımının durdurulması, savunma bütçesinin arttırılması gibi konular tam da ABD'nin talep ettiği, eski Başbakan Merkel'in yapmamakta direndiği konulardı. Ukrayna savaşı Almanya'yı dış politikada daha Anglo-Sakson, hatta daha Amerikancı bir siyasete itti. İran'da Mahsa Amiri'nin ölümü ve ardından gelen protesto gösterileri tam da feminist dış politika güttüğünü iddia eden Dışişleri Bakanı Annalena Baerbock'un alanıydı, ancak Baerbock, beklenenden çok daha geç reaksiyon gösterdi. BM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma daha çok sembolik bir nitelik taşıyordu, hatta Federal Hükümet'in İran'dan Amiri'nin ölümü ile ilgili adil bir soruşturma istemesi naif bir talep olarak karşılandı. Alman dış politikası geleneksel olarak mollaları fazla kızdırmamak üzere kuruludur. İran ile sürdürülen nükleer anlaşmayı riske sokmak istemeyen Almanya Dışişleri Bakanı, en sert tepkiyi Ukrayna'da İran dronlarının kullanıldığı iddiasının ardından verdi. Unutmayalım ki, nükleer anlaşmanın hayata geçirilmesi sadece İran'ın petrol ihracatını arttırarak ekonomik krizine çare olmayacak, enerji krizi ile cebelleşen Batı'nın da elini rahatlatacak.

Macron ile basın toplantısı yok sorun çok

Almanya'nın son günlerde güttüğü AB politikası da pek parlak görünmüyor. *Frankfurter Allgemeine* gazetesindeki şu başlık, Almanya'nın Avrupa politikasını çok güzel özetliyor: "Porselen dükkanındaki fil, Almanya". Polonya gibi Doğu Avrupa ülkeleri Almanya'yı yıllardır Rusya'ya yakın davranmakla suçlamıştı. Ukrayna işgali onları haklı çıkardı.

Ukrayna'ya silah gönderilmesi konusunda da Almanya'yı sık sık eleştiren AB ülkeleri, enerji tedariki konusunda Almanya'nın bencilce davrandığını düşünüyor. AB zirvesinde enerji fiyatlarındaki artışı engellemek için ithal gaza tavan fiyat konması önerisini frenleyen Almanya'nın sonra kendi ekonomisini düzeltmek için aynı çareye baş vurma, sadece yol haritası çıkarmak ile yetinmek zorunda kalan pek çok AB ülkesini çileden çıkardı. Yeni hükümete haksızlık etmeyelim, Almanya'nın bencilliği Merkel döneminde özellikle korona salgını sırasında aşı tedariki konusunda da çok kez dile getirilmişti. "Önce Almanya" anlayışı, ülkenin Merkel döneminde AB'nde üstlendiği lider rolünü açıkça tehlikeye sokuyor. Hatta Almanya, AB içindeki en büyük müttefikini, Fransa'yı kaybetmek üzere. Ekim sonunda Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ile Almanya Başbakanı Olaf Scholz'un Paris'teki buluşmasının ardından, dostane pozlar verilirken bir basın toplantısı bile yapılmaması dikkat çekti. Öncesinde Fransa ve Almanya arasındaki savunma ve enerji alanında iş birliğinin konuşulacağı zirvenin ocak ayına ertelenmesi de iki ülke arasındaki siyasi çatlağın emaresi olarak görüldü. Almanya'nın kendi başının çaresine bakmak için 200 Milyar Euro'luk enerji fonu ayırmaya karar vermesi, önce nükleer enerjiden para kazanan Fransa'yı kızdırdı. Macron'un başbakanlığı ilan edildikten iki gün sonra İtalya'nın aşırı sağcı lideri Giorgia Meloni'yi ziyaret etmesi, Fransa'nın AB içinde yeni bir ortak aradığına dair şüpheleri arttırdı. Almanya AB ilişkilerinde esen olumsuz havanın suçunu en çok, Dışişleri Bakanı Baerbock'a yüklememek gerek, zira Başbakan Scholz da tıpkı selefi Angela Merkel gibi bu sorumluluğu kendi üstlendi.

Liberaller mutsuz

Üçlü koalisyonda sanki bütün krizlerin müsebbibi Sosyal Demokrat ve Yeşillermiş gibi görünse de küçük ortak Liberallerin etkisini yabana atmamak gerekir. Nükleer santrallerin kapatılması konusunda Parti Lideri ve Maliye Bakanı Christian Lindner, tartışmayı, Scholz'a ultimatoma verdirecek kadar sürdürmeyi başardı. Koalisyonun sermaye sahiplerini en fazla kayıran partisi FDP, şiddetle karşı çıktığı borçlanma konusunda ise geri adım atmak zorunda kaldı. Aşağı Saksonya Eyaleti'nde yaşadığı hezimetten sonra liberaller üçlü koalisyondan daha önce aldığı kararları sürekli delmeye çalışıyor. Örneğin karbon salınımı yüzünden artan masrafların sadece kiracıya değil, ev

sahibine de yansımaya dair uzlaşılacak yasa tasarısını, kriz döneminde ev sahiplerine fazla yüklenilmemesi gerektiğini savunarak FDP durdurdu. Önceki hükümetin, Alman firmaların insan haklarına saygı göstererek çalışmasını zorunlu kılan “Tedarik Zinciri Yasası”nın hayata geçirilmesini de yine Liberaller, aynı gerekçelerle engelliyor. Buna benzer daha pek çok örnek vermek mümkün. Liberaller ise bütün bu engellemelerine rağmen, serbest pazar ekonomisi ilkelerinden ödün vermek zorunda kaldıkları için koalisyon hükümetinden şikayetçi. Pek çok siyaset bilimci FDP’nin düştüğü durumdan, borçlanma ve vergi artırımına ya da hız limitine yeterince hayır demediği için parti lideri Lindner’i sorumlu tutuyor. Lindner ise partisinin koalisyon hükümetindeki konumunu değiştirmek için kolları sıvadı bile. Ancak ne kadar hareket serbestisi olduğunu tahmin etmek çok güç.

Üç partiye de terapi şart!

Bugüne kadar Almanya, güven ve istikrarın sembolüydü. Rusya’nın Ukrayna’yı işgal etmesi Alman siyasetinin ezberini bozdu. Bu ezberin bozulmasında, ülkenin birbirinden farklı olması beklenirken, birbirine benzer davranan, davranmak zorunda kalan üç partili bir koalisyon ile yönetilmesinin payı büyük. Ancak en büyük pay, partilerin onların var olmasına neden olan ideolojilerini sık sık unutuyor olmasında yatıyor. Yine de Almanya’ya, Alman siyasetine fazla haksızlık etmemek gerek. Her ne kadar, yeterince barış politikası üretmese de Sosyal Demokratlar, Yeşillerin silah gönderme konusundaki iştahına ket vuruyor. Yeşiller ise daha çok iklim koruma konusunda olsa da Liberallerin sermaye aşkını dizginliyor. Sosyal adalet ve korku yaratma konusunda ise üç partinin de, eğer hükümette kalmak istiyorlarsa, Yeşillerin Eş Başkanı Omid Nouripour’un önerdiği gibi terapiye ihtiyacı olduğu kesin.

Almanya’nın Türkiye politikası mı? İki ülke arasındaki ilişkisi dünden daha çok çıkar üzerine kurulu. Türkiye, şimdilik Almanya’nın radarında değil.